

El Parlament de Catalunya va aprovar la setmana passada l'anomenada Llei del Memorial Democràtic, un dels projectes que han portat més polèmica aquests darrers mesos i que, de fet, el govern de la Generalitat ja havia intentat de dur endavant la legislatura anterior. Tot i que el conseller d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, Joan Saura, havia insistit repetidament en la necessitat que la llei fos aprovada amb un consens ampli, al final la proposta només va recollir els vots dels grups parlamentaris del PSC, ERC i ICV-EUiA; és a dir, els partits que constitueixen l'actual govern. Pel que fa a CiU, principal partit de l'opo-

Memòria als perseguits

Les víctimes de la Guerra Civil espanyola i de la repressió franquista tindran finalment el reconeixement esperat. Després de mesos de negociació, l'aprovació de la Llei del Memorial Democràtic permetrà d'impulsar accions de recuperació de la memòria històrica i la creació d'un centre permanent amb aquesta finalitat.

ció, es va abstenir, i el PP i Ciutadans van votar-hi en contra.

La llei del Memorial Democràtic és un projecte que ha estat treballat durant mesos des d'un organisme creat específicament amb aquest objectiu: la direcció general del Memorial Democràtic, adscrita al Departament d'Interior. L'objectiu principal d'aquesta llei, d'acord amb allò que estableix l'Estatut d'Autonomia, és d'activar polítiques públiques de recuperació, commemoració i foment de la memòria democràtica, a més de reconèixer els valors i les accions de l'antifranquisme i de fer conèixer el període de la Segona República, la Generalitat republicana, la Guerra

Civil espanyola, la repressió franquista, l'exili, la deportació i la persecució de la llengua i la cultura catalanes. La titular d'aquesta direcció general, Maria Jesús Bono, opina que amb aquesta llei "es fa justícia al reconeixement social de totes les persones que han lluitat per la democràcia i s'acompleix l'article de l'estatut que estableix el deure de l'administració de recuperar la memòria històrica col·lectiva i fer que les generacions futures tinguin coneixement dels valors democràtics. En definitiva, l'aprovació de la llei és un triomf de la democràcia i expressa el grau de maduresa de la societat catalana, que és capaç, des de visions diferents, de compartir una memòria i recuperar els valors que fonamenten una societat democràtica".

Sense consens. El govern de la Generalitat, tal com va anunciar el conseller Joan Saura mesos enrere, ha procurat fer un esforç perquè la llei del Memorial Democràtic fos aprovada per consens. Vista, però, la poca disponibilitat del PP i de Ciutadans, els esforços es van adreçar a aconseguir almenys el vot de CiU. En aquest sentit, una de les esmenes afegides al projecte de llei inicial, proposada per CiU, preveu el reconeixement de les víctimes que hi hagué durant la Guerra Civil a la rereguarda, és a dir, en territori republicà, i també el d'aquells qui van patir persecució per qüestions religioses. El secretari general d'UDC i portaveu adjunt de CiU al Parlament de Catalunya, Josep Maria Pelegrí, raona la decisió del seu grup d'abstenir-se en la votació de la llei: "Pensem que el Memorial Democràtic ha de ser una cosa plu-

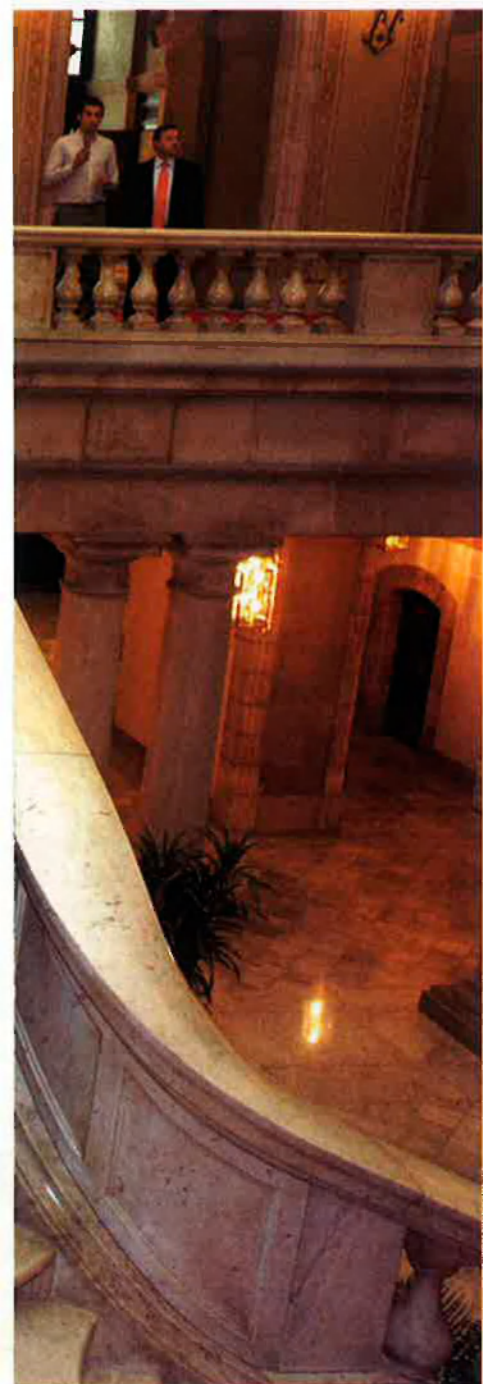
ral, que no pot estar dirigida des del govern, sinó que cal buscar persones objectives que defensin aquesta pluralitat respecte a allò que és la memòria històrica. Això no és incompatible amb el fet que el govern promogui iniciatives pròpies", opina Pelegrí.

La directora general del Memorial Democràtic, Maria Jesús Bono, considera que cal analitzar la decisió de CiU d'abstenir-se en clau política. "Aquesta decisió possiblement és fruit del moment polític que vivim, amb la proximitat d'unes eleccions generals. De fet, hi ha hagut acord amb CiU pel que fa al contingut de la llei i la discrepància ha estat només respecte a la forma d'elecció de la junta de govern del Memorial Democràtic. Això és difícil d'entendre, perquè tal com ha quedat la llei, d'un total de 23 membres de la junta, 10 els escollirà el govern, 10 més el Parlament i els 3 restants la societat civil, és a dir, un membre de la comunitat científica i dos de les associacions de víctimes. Però, a més, dels 10 membres que escull el govern, 3 són els directors d'institucions, com el Museu d'Història de Catalunya o de l'Arxiu Nacional, de manera que el govern només n'escull 7 sobre 23. Per això no acabo d'entendre que si estem totalment d'acord amb els objectius, la discrepància sigui per la forma d'elegir la junta."

En aquest sentit, el secretari general d'UDC, Josep Maria Pelegrí, valora molt positivament que el govern hagi introduït canvis substancials en el projecte inicial, però considera que no n'hi ha hagut prou. "Vam demanar al govern un darrer esforç però no ha estat així. Sense l'esmena referent a

Un centre estable d'activitats

Deixant de banda el principal objectiu de la llei del Memorial Democràtic, que és desplegar polítiques públiques de recuperació de la memòria històrica, aquest projecte preveu de crear un centre estable per fer-hi activitats, el qual comptarà amb un fons i un servei documentals per a afavorir la tasca investigadora i divulgativa. A més, aquest centre ha de servir per a fomentar la participació de les entitats relacionades amb la memòria històrica i, a la vegada, pretén convertir-se en un observatori dels valors democràtics. En aquest sentit, el Memorial Democràtic tindrà un consell assessor format per experts, a més d'un consell de participació integrat per persones que hagin destacat en la tasca de defensa dels valors democràtics.

XORREI PLAY

—Què representa per a Catalunya l'aprovació d'una llei com la del Memorial Democràtic?

—Significa la creació d'una institució pública dedicada a impulsar polítiques de memòria democràtica, una cosa que fins ara s'havia fet a través de diverses iniciatives disperses, per part de conselleries o institucions públiques i privades, però sense cap estratègia ni cap coherència clara pel que fa al valor i als procediments i sense una autèntica política de memòria democràtica.

—Hi ha qui opina que en una qüestió tan delicada com la Guerra Civil espanyola, val més no remoure el passat. Era veritablement necessària una llei com aquesta?

—El Memorial Democràtic és una institució que evidentment recordarà la Guerra Civil i la repressió; en aquest sentit, és cert que per a certs sectors no hi ha una memòria compartida respecte a la guerra i el franquisme. Ara bé, una institució pública en un país democràtic no pot deixar al marge tot un seguit d'injustícies que s'arrosseguen de la Guerra i del franquisme i, en concret,

“Una societat democràtica no pot oblidar les injustícies comeses”

Borja de Riquer, historiador i president de la Comissió Assessorada del Memorial Democràtic.

no pot negar el reconeixement dels mèrits d'una gent que ho va donar tot perquè avui dia tinguem llibertats, gent que va ser assassinada, empresonada, depurada, exiliada..., gent a la qual no han retornat de forma oficial i pública l'honorabilitat. Penso que una societat democràtica no pot considerar que, per consolidar-se amb èxit, s'han d'oblidar les injustícies comeses. Aquest preu no es pot pagar, perquè aleshores no seria una democràcia.

—De tota manera, establir l'any 1931 com a punt de partida de la llei pot donar lloc a moltes interpretacions, és a dir, alguns partits polítics qüestionen, per exemple, que formacions que durant la República defensaven la dictadura del proletariat puguin ser considerades democràtiques.

—Aquí es defensa una cosa clara. Hi havia un estat democràtic legítim per les urnes, dins el qual coexistien o convivien diverses tendències ideològiques, no totes democràtiques, tant per l'esquerra com per la dreta. Aquí no podem entrar en la ideologia de les formacions, sinó que ens centrarem en la qüestió que, com a resultat d'un assalt a la democràcia que va tenir lloc el 18 de juliol de 1936, moltes persones d'ideologies diferents, tant de dretes com d'esquerres, van ser perseguides. Considerem que totes les víctimes són respectables, siguin de dretes o d'esquerres, però el memorial ha de deixar clar que hi va haver un assalt contra la legalitat.

—En aquest sentit, el nom de Memorial Democràtic és el més adient?

—Sí, perquè volem defensar la vigència dels valors democràtics. És evident que hi havia gent amb una visió instrumental de la democràcia, que no l'assumia com a pròpia. En el marc de la democràcia hi va haver víctimes, que a partir de 1939 van ser tractades desigualment. El règim només va reconèixer una part de les víctimes, les seves; les altres, a més d'assassinar-les i perseguir-les, les va amagar i les va negar. Un estat democràtic no pot permetre aquesta injustícia.

—**Sou partidari que la junta de govern del Memorial sigui escollida per la Generalitat i no pel Parlament, un punt que va motivar l'abstenció de CiU en la votació. Per què creieu que això ha de ser així?**

—El Parlament ha de dir-hi la seva i aprovar la llei, però a mi em sorprèn que la gent que ara no és al govern digui que l'elecció de la junta ha de ser parlamentària. Això és presentar el Memorial com una mena de tribunal constitucional on els uns hi envien els seus i els altres, els seus. La institució del Memorial Democràtic ha d'estar per sobre i les persones que el gestionen les han de nomenar per consens institucions legítimes, com ho és el govern, responent a criteris de prestigi professional i no pas a quotes polítiques.

—**El conseller Saura demanava que la llei fos aprovada per consens, com a homenatge a les víctimes. A banda del vot contrari del PP i Ciutadans, quina repercussió, simbòlica o moral, pot tenir que CiU s'hi hagi abtingut?**

—És una oportunitat perduda, perquè significa que el patriotisme de conjuntura o l'electoralisme s'han imposat als criteris de consens nacional que una institució com el Memorial Democràtic hauria de tenir. Tanmateix, això no resta legitimitat a la institució, però no deixa de ser bastant absurd i contradictori que una formació com CiU, que dona suport a la llei de la Memòria Històrica a Madrid, no faci això mateix a Catalunya.

la rereguarda hauríem votat contra la llei, però si a sobre hi hagués hagut la modificació del procediment d'elecció de la junta de govern del Memorial, hi hauríem votat a favor. Amb aquesta darrera modificació hauríem aconseguit l'excel·lència del projecte. Sense això ens sembla que ha quedat coix.”

Satisfacció de les víctimes. Un dels representants de les víctimes, Manuel Perona, president de les Associacions de la Memòria Històrica de Catalunya, es mostra totalment satisfet amb l'aprovació d'aquesta llei, perquè “proporcionarà les eines per a impulsar polítiques públiques amb les quals es pugui recuperar la memòria històrica, no tan sols en tot el que fa referència, per exemple, a judicis, arxius i tasca pedagògica, sinó sobretot amb vista a la futura llei de dignificació d'espais i de localització de fosses comunes, una cosa que és necessària per a poder satisfer els familiars de les persones desaparegudes”. Respecte a la Llei de Fosses, val a dir que el conseller Joan Saura va anunciar fa dies que seria aprovada pel govern al llarg de les properes setmanes.

A banda d'això, Manuel Perona, en nom de les víctimes, lamenta que la llei del Memorial Democràtic, tot i les esmenes introduïdes que, segons ell, la milloren, no hagi rebut el suport de tots els partits polítics: “Qualsevol esmena a favor del reconeixement dels drets humans s'ha de considerar una millora en qualsevol llei i, en aquest cas, cal dir que hi va haver víctimes a tots dos bàndols. M'hauria agradat que hi hagués hagut un consens total a l'hora d'aprovar la llei, però cada grup parlamentari té les seves raons i això s'ha de respectar. De tota manera, al marge de les qüestions polítiques, crec que tots els partits estan d'acord que la llei vagi endavant”, diu Perona.

Respecte als principals beneficiaris de l'aprovació de la llei, la directora general del Memorial Democràtic, Maria Jesús Bono, remarca que tot plegat no tan sols serà bo per a les víctimes. “Els beneficis de la llei del Memorial Democràtic seran per a tota la societat, que disposarà d'una institució que desenvoluparà polítiques públiques. És clar que hi ha un homenatge als protagonistes, però, a més, la

Col·loqui Internacional de la Memòria

L'aprovació de la Llei del Memorial Democràtic va tenir el preludi el cap de setmana del 17 al 20 d'octubre passats, amb la celebració a Barcelona del primer col·loqui internacional sobre aquesta matèria que es fa a la capital catalana; un acte al qual es van inscriure gairebé mig miler de participants. Amb el títol de “Memorial Democràtic: Polítiques Públiques de la Memòria”, nombrosos experts de diversos països d'arreu del món van participar en col·loquis, debats i conferències a l'entorn de la memòria històrica. L'esdeveniment va comptar, entre més personalitats, amb la presència d'Isabel Allende, filla de l'ex-president xilè Salvador Allende; Horacio Verbitsky, responsable del Centre d'Estudis Legals i Socials de l'Argentina; i els francesos Jean-Claude Duclos, director del Museu de la Deportació de l'Isère, i Jacques Fredj, director del Memorial de la Shoah. La sessió de cloenda d'aquest acte, presidit pel conseller d'Interior, Relacions Institucionals i Participació Ciutadana, Joan Saura, també va comptar amb la participació de representants de les entitats i associacions que treballen per la recuperació de la memòria històrica a Catalunya, cosa que, segons els organitzadors, va voler ser un reconeixement a la tasca de la societat civil per a recuperar la memòria democràtica d'aquest país.

societat disposarà d'una institució de caràcter civil i social, d'un equipament que permetrà, tot i que la seu sigui a Barcelona, de ser present arreu del territori per tal de dur a terme activitats de recerca, difusió, participació i recuperació d'espais, una cosa que, de fet, fins ara ja era una realitat a molts pobles i ciutats de Catalunya”.

Xevi Camprubí